

KONFEDERACE STAVŮ ZEMÍ KORUNY ČESKÉ (1619, 31. ČERVENEC)

Do téměř patnácti měsíců českého stavovského povstání generální sněm stavů zemí Koruny české přistoupil k formulaci nové státoprávní podoby českého státu, jež byla zenitem snah a představ evangelických stavů v jejich zápase o stavovskou monarchii proti absolutistické politice katolických Habsburků. Země Koruny české se stávaly konfederací pěti zcela rovnoprávných zemí se společným panovníkem, voleným zástupci všech zemí konfederace. Panovnická moc byla výrazně oslabena ve prospěch zemských stavovských orgánů. Stavovská konfедераční smlouva zemí Koruny české byla hlavním článkem procesu vzájemného uzavírání konfедераčních spojeneckých spolků proti Habsburkům jak uvnitř zemí Koruny české, tak i mimo ně. V roce 1609 byla uzavřena smlouva českých stavů se stavy slezskými, v roce 1619 se stavy moravskými a v letech 1619 a 1620 pak smlouva se stavy rakouskými a uherskými. Konfедераční smlouva evangelických stavů zemí Koruny české měla být vlastně jakousi společnou ústavou všech zemí, přičemž dosavadní zemská zřízení jednotlivých zemí platila i nadále. Zároveň obsahovala i konkrétní spojenecké závazky zúčastněných stran a svým způsobem tak představovala i multilaterální spojenecký pakt. Konfederace byla v platnosti patnáct měsíců, tj. do porážky stavovského povstání, již končila první etapa třicetileté války.

Jakož jest Pán Bůh všemohoucí, v jehož rukou všech potentátův knížat a vrchností tohoto světa srdce zůstávají a od něhož všelijaké proměny v zemích pocházejí, to způsobiti ráčil, že jsou se země tyto moravská, slezská, hořejší i dolejší Lužice na díle z své svobodné vůle, na díle pak z jiných důležitých příčin dostatečně k králi Českému beze vší dědičnosti, kterážby z toho králi pojíti nebo náležeti měla. připojili a potomně skrze J.M., tehdejší panujícího římského císaře, a všechny kurfiřty říšské učiněné přivtělení tak se spojily a jako věrní sploudové mezi sebou v takový spolek a bratrské sjednocení vešly, že slušné žádné naděje k nějaké roztržce býti nemohlo, – což vše z dotčeného přivtělení jako i z některých zlatých bullí a mnohých zvláštních smluv i předcházejících jednání známé a zjevné jest; avšak že všech časův lidé nepokojní se nacházeli, kteří častokrát za dosti lehkými příčinami z zlých, vysoce škodlivých začátkův zlou svou radou všelijaké nedorozumění, zjištění a roztržky činiti se snažovali. čehož jsou též země s velikou svou škodou okušovali a pocítovali musely, až i léta 1618 již hrubě se k tomu schýlovalo, že jest to celé tělo roztrženo býti mělo, ano i v tomto zarmouceném a žalostivém způsobu to též se praktikovalo – protož jsou výš oznámené země společně již před několika léty za nevyhnutelnou potřebu uznaly, aby ještě blíže, a to takové sjednocení a svazek mezi sebou učinily. skrze kterýžby všechněm nepřátelským neupřím-

ným praktikantům to zastaveno, naproti tomu pak dobré a stále srozumění mezi vrchností a poddanými, jako i mezi zeměmi samými vzděláno, všecko v pokojný způsob uvedeno, jedinstevná ochrana nade všemi zeměmi, stavy a obyvateli jich, bez rozdílu náboženství, držána býti a spravedlnost dle jedné každé země práv, svobod, privilegií a starobylých dobrých pořádkův svůj průchod míti mohla, a to ve všech nastalých potřebách, zvláště pak když by takový rušitelové obecného pokoje, buď v příčině náboženství aneb správy světské zase povstávali chtěli, aby jedna země druhé skrze dostatečnější spolčení tím lépeji ku pomoci přispěti mohla.

K jakémuž cíli bylo jest toho při slavné paměti J.M.C. l. 1611 jako i potom při sněmě budějovském. aby se taková konfederací státi mohla. poddané vyhledáváno i také obdrženo, že jest l. 1615 sněm generální k tomu rozepsán byl. A poněvadž ti, kteříž až posavad ve všech těch zemích tak mnohých útiskův a soužení původové byli a o potlačení evangelického náboženství vedle své nejvyšší možnosti usilovali, skrze svou lest tehdejší k tomu přivedli a tak mnoho způsobili, že taková vysoce užitečná věc minula a nevyřízena zůstala, odkudž a mezitím ty země k tomuto zarmoucenému a žalostivému způsobu, kterýž se očima spatřuje, přivedeny jsou, takže každý ten, kdožby nad tím křesťanské lítosti nenesl, a těchto daleko patřících věcí (kteréž se k žádnému jinému než

toliko k tomu samému a jedinému konci, aby evangelické náboženství potlačeno bylo, vztahují, pro něž již země a obyvatelé jejich nanejdříve zhubeni jsou a mnoho zemí zkaženo, věrně se ujímatí žádostiv nebyl, nejen beze vsí lítosti by býti, ale jako kamenné srdce by míti musel. toto také království a jiné země bez opravdivého a horlivého se spolčení v budoucích časích před podobným a větším neštěstím v bezpečnosti zůstávati by nemohly.

Z těch a jiných mnohých vysoce důležitých příčin jsou při tomto generálním sjezdu všickni evangeličtí stavové království Českého, margkrabství moravského, knížectví slezských, též margkrabství hořejších i dolejších Lužic, tuto následující konfederaci neboližto sjednocení učinili a je také dotčení stavové král. Českého, všecky jiné pak země skrze vyslané své osobními přísahami podle následující notule stvrdili:

„My N. N. N. N. ¹⁾ přísaháme Pánu Bohu všemohoucímu, berouce to na své, principálův ²⁾ našich, dědicův a budoucích jich duše, že toto stálé snešení od nás a vyslaných ze všech zemí zpečetěné a stvrzené sjednocení a artikule v něm obsažené, na všecky země veřejně i na jednu každou obzvláště se vztahující, nyní i na budoucí věčné časy stále pevně a neporušitelně zdržeti, všemu tomu, co se tu nařizuje, věrně a pravě zadosti učiniti a od toho se žádnému člověku vyššího neb nižšího stavu, též žádné milosti ani nemilosti, přízni a nepřízni, darům neb slibům, ani jakým jednáním, a tak nižádným způsobem, jakžby to lest lidská vymyslíti mohla, odvésti nedáme a nedají. Tak nám toho i jiným dopomáhej Pán Bůh všemohoucí!“

Přičemž však to před Bohem a vším světem osvědčujeme, že toto vysoce potřebné sjednocení a zavázání naše nižádnému k nějakému neslušnému nebo nespravedlivému potlačení nebo ublížení učiněno není, než toliko s vzděláním cti a chvály Boží a k stálému zachování a ostříhání privilegií a svobod jedné každé z týchž zemí, tak aby též sjednocené země vedle svých práv, privilegií a svobod spravovány jsouce, svobodu provozování náboženství dle českého a slezského na to daných majestátův míti, a kdyby mimo naději dále turbírovány ³⁾ býti chtěly, jedna země druhé věrně přispěti mohla.

I. ARTIKUL

Aby tehdy Pán Bůh všemohoucí také k tomu svou milost a požehnání dáti ráčil, poněvadž, toto sjednocení předně pro obhájení náboženství učiněno jest. z té příčiny jsou se země především mezi sebou na tom snesly, že všickni a jeden každý víry naší sv. křesťanské evangelické účastný má a povinen bude, vedle evangelického učení a vyznání také křesťanský život a obcování vésti a zúmyslných hříchů, nešlechetnosti, zjevného pohoršení a pokrytství na každém místě se s pilností vystříhati, k čemuž také lidé na kázáních napomínání a skrze vrchnosti přísným trestáním k tomu přidržání býti mají.

II. Zatím má hned předně v této konfederaci zavřín býti i jí užívati král, pokudž privilegia, majestáty, porovnání a sjednocení i také všecky artikule, v této kon-

federaci obsažené, milostivě na pozoru míti, podle toho svůj regiment ⁴⁾ řídit, i také u věcech náboženství a spravedlnosti se dotýkajících všecky země bez rozdílu náboženství jednotejně chrániti ráci.

III. Král nemá s žádným jezuitem, s cizími poselstvími neb radami o věci, země této se dotýkající, se raditi, ani také nižádných cizozemcův k předním úřadům, radám neb jiným expedicím, též k městským, konšelským nebo jiným úřadům potřebovati.

IV. A nemají jezuitové již více na věčné časy do těchto sjednocených zemí pod jakýmkoliv zámyslem a barvou nebo řeholou uvozování býti, a pokudžby oni neb učedníci jich ještě kde zůstávali neb tajně se vloudili, mají odtud vybiti býti. Ta pak řehola, v které by se jezuité a učedníci jich kryli a nalezeni byli, má o důchody a statky své přijíti a ty k defenzí ⁵⁾ země obráceny býti. Tolikéž jich jezuitův fundací a privilegia i jakákoliv jiná opatření, kteréž jsou buď od králův nebo jiných privátních osob vypracovali a v Čechách na relací sněmovní do desk zemských sobě vpravili. mají zase z týchž desk zemských vymazány a všecky jejich koleje, statkové a důchodové k dobremu země obráceny býti.

V. Tolikéž nemá do těchto sjednocených zemí žádných více nových řehol mimo ty, kteréž nyní v jedné každé zemi jsou, uvozováno býti.

VI. Též všelijaká duchovenství, kostelové a klášterové s příslušenstvím jich, kteříž nyní na díle pustí a na díle k školám a jiným službám božím evangelických obraceny jsou, mají v rukou, moci a užívání stavův evangelických nyní i na budoucí časy zůstávati.

VII. Především má král majestáty a povolení strany náboženství jako i to sjednocení, mezi evangelickými král. Českého a knížectví slezských l. 1609 učiněné a od J.M. krále potvrzené, též tuto předešle od někdy císaře Mathiáše slavné paměti l. 1614 týmž zemím dopuštěnou a nyní učiněnou a zavřenou konfederací se všemi v ní doloženými artikuli, tak jakž sama slova s sebou přinášejí, beze všech výminek aneb postranních výkladův potvrditi, a zejména té v některých sněmích a právicích duchovních se nacházející výminky, že kacířům nemá se víra držeti a druhé o rozhrěšení od jakékoliv přísahy se odříci.

VIII. Všecky kostely ve všech sjednocených zemích v Čechách, v Moravě, Slezsku a v hořejších i dolejších Lužicích, v městech, městečkách, ve všech a na všech místech, kterýchž evangeličtí na ten čas v držení jsou, mají jim nyní i na budoucí časy beze vsí překážky a hyndrušku ⁶⁾ jakž by ten od koho vymyšlen býti mohl, zůstati.

IX. Všecky sjednocené země, kteréž žádných majestátův na svobodné provozování náboženství nemají, totiž Morava, hořejší i dolejší Lužice, i které by více k této konfederaci přistoupily, mají míti právo podle znění českého a slezského majestátův ⁷⁾ ve všech jejich klausulích, punktích a artikulích svobodně náboženství provozovati.

X. Ve všech sjednocených zemích a městech, buď to že ta králi neb králové, též jiné všeliké duchovní neb světské vrchnosti přináležejí, tolikéž i ve všech městečkách a vesnicích, má svobodné provozování evangelického náboženství obojího pohlaví lidem v tom jazyku, kterého v které zemi se užívá, vedle

znění české aneb augspurské konfesí, a stavění kostelův, far, škol a krchovů, též kazatelův a školmistrův pod obojí dosazování povoleno a dopuštěno býti. Též jedenkaždý má na svobodě míti v svém kostele stará ceremonia dle svého svědomí a slova božího zachovávatí anebo je opouštěti, a naproti tomu za příčinou svornosti a pro vyhnutí všelijakým roztržkám a nedorozuměním všeliké hanění a důtky na kazatednicích i jinde obojího náboženství lidem pod pokutou zbavení úřadu zapovědíno býti.

XI. Nemají také v těchto sjednocených zemích na žádná duchovenství buďto biskupství, opatství, komendy, probošství, prelátsví neb jiná k tomu podobná, budoucně cizozemci, než sami toliko v království Českém a v jiných k koruně České náležejících zemí zrodilí (kteréž se za cizozemce nepokládají) dosazování býti; a mimo to nadání, kteréž nyní mají, aby žádných více na pozemských statcích od krále ani od koho jiného se nečinilo.

XII. Všickni pod jednou ve všech sjednocených zemích mají všem stavům v jedné každé zemi přísahou se zavázati, že proti majestátu a porovnání strany svobodného provozování náboženství nic činiti a předsebrati nechťejí, s tím odřeknutím se té v některých sněmích a právích nacházející se výminky v příčině nedržení víry kacířům a rozhřešení od přísahy, jako i jiných sněmův duchovních ustanovení a nařízení, kteréž dotčeným majestátům jsou na odpor.

XIII. Žádná osoba náboženství pod jednou nemá jak k vyšším, tak i k nižším úřadům, též v městech k úřadům městským a do rady potřebována býti, leč by se při činění úřední povinnosti prvé přísahou zavázala, že chce majestáty, sjednocení a obzvláště tuto konfederací zdržeti, s tím oderčením, které v sedmém a dvanáctém artikuli doloženo jest.

XIV. Žádný pod jednou od nejvyššího až do nejnižšího nemá v sjednocených zemích, kdežby byli, trpín býti, lečby se podobným způsobem k těm povolením a sjednocením strany svobody v provozování náboženství, obzvláště pak této konfederací s tím, které nahoře v 7. a 13. artikuli doloženo jest, odřeknutím přísahou zavázal.

XV. Nemá také ve všech těchto sjednocených zemích žádný z lidí duchovních pod jednou, buď vyššího, neb nižšího důstojenství, pod žádným zámyslem, jakby ten vymyšlen býti mohl, jakou vrchnost nad evangelitskými u věcech duchovních, mnohem méně v světských, sobě osobovati.

XVI. V Čechách mají tito úřadové osobami evangelitského náboženství na potomní časy osazováni býti, totiž nejv. pan purgrabě pražský, nejv. písař, presidentové komory a nad appellacemi, oba dva podkomoři, hejtman hradu pražského, nejv. mincmistr a též obadva hofrychtěrové⁹⁹, v Moravě hejtman zemský, nejv. komorník, podkomoři a nejvyšší písař, v Slezsku vrchní hejtman jako i jiní všickni hejtmané a kancléři v dědičných knížectvích, v dolejších a hořejších Lužicích oba landfojtové⁹⁹ zemští, hejtmané a sudí.

XVII. A aby hodné osoby k dotčeným nejv. zemským úřadům potřebovány býti mohly, má všudy volení neb jmenování jistých osob k týmž úřadům v jedné každé zemi stavům, potvrzením pak jich králi náležeti. A co se království Českého a margkrabství mor. dotýče, od jednoho každého stavu, kterémuž jaký

úřad náleží, bez překážky druhého stavu k každému úřadu čtyry osoby jmenovány a z těch od krále jedna vybrána a na týž úřad potvrzena býti má, však tak, že to, co se tkne téhož jmenování osob úředních v Čechách a v Moravě, knížatům a stavům slezským, jako i hořejším Lužičanům na újmu jich privilegií a svobod nemá býti.

XVIII. V těch městech všech zemí sjednocených, kdež se posavad rada toliko osobami pod jednou dosazovala, na potomní časy aby polovice osobami pod jednou a polovice evangelitskými dosazována byla; však přední osoba jako primas, aneb v těch zemích, kde žádného primasa není purgkmistři, ve všech městech muži hodní náboženství pod obojí aby bývali.

XIX. Ve všech městech pražských, jako i v jiných v Čechách, v Moravě, v Slezsku a obojích Lužicích, kde dostatek jest lidí náboženství pod obojí, tu nyní i po potomní časy sami pod obojí na úřady konšelské a jiné povinnosti městské dosazování mají býti.

XX. Za tou příčinou všechna privilegia, kteráž k potlačení evangelitských vyjednána jsou aneb k tomu cíli směřující jak v Čechách v Budějovicích a v Plzni, v Moravě téměř ve všech královských městech, v Slezsku v Opolí, Ratiboři a jinde, v hořejších Lužicích v Wettigerově, Bemštatlu, Ostřici a Hennersdorfu pod královským lesem, mají docela minout a zrušena býti; kde pak evangelitské mezi katolickými se nacházejí, mají zároveň chráněni býti.

XXI. Osoby pod obojí nemají v žádném městě a místě ve všech sjednocených zemích s úřadu, též měšťanství a mistrovství nebo řemesla pro náboženství ssazovány, ale obojího náboženství lidem rovní obchodové, živnosti a handle svobodně propuštěni býti.

A kdyby která vrchnost mistrovství neb práva městského komu odepřela, nemá toho při ní dále vyhledáváno, nýbrž od vyšší vrchnosti téhož místa aneb od nařízených defensorův též země dáváno, a lidé přítom chráněni býti.

Prahané pak i jiná města svobodná v království Českém, třetího stavu užívající, ti se při svých svobodách v příčině přijímání do měšťanství zůstávají.

XXII. A poněvadž tyto země, jako česká, moravská, slezská a lužická, nejsou žádné dědičné země, nýbrž mají své svobodné volení a některé z pouhé vůle se připojili: pročež žádný král nemá moci nic na újmu svobod jejich o nich řídití.

XXIII. To li kéž nemá na časy budoucna živobytí panujícího krále žádný jiný na čekanství, mnohem méně na království volen neb korunován býti, lečby všechny sjednocené země samy toho potřebu uznajíce za to žádaly.

XXIV. Přísahy také na potomní časy mají toliko na samého krále a na žádné jeho dědice se vztahovati. A poněvadž král předcházejícím zemím, totiž Čechům a Moravanům, přísahu koná, protož budoucně s jinými zeměmi, jmenovitě s Slezáky a obojimi Lužičany, prvé a dříve, nežliby králi slibovali, podobně zachováno má býti.

XXV. Ty smlouvy o království České a země k němu přivtělené, bez vědomí a povolení jich s králem hispanským¹⁰⁰ učiněné, a jestliby co k tomu podobného více se najíti mohlo, jakož samy s sebe jsou ničímž, tak tuto se zdvíhají¹⁰¹ a kazí.

XXVI. Mají také nyní i na časy budoucí a věčné všeliké rady, kteréžby se všech těchto sjednocených zemí dotýkaly, a obzvláště kdyby král český volen byl aneb volen býti měl, společně držány, a bez přítomnosti všech zemí, totiž české, moravské, slezské, hořejších i dolejších Lužic, žádná propošení slyšána, mnohem méně uvažována býti nemá, leč žeby která země z důležitých příčin toho přítomna býti nemohla; v takové příčině mají jiné přítomné země nicméně krále voliti, a na čem zavrou, k tomu i nepřítomné přistoupiti povinny býti mají.

XXVII. A kdyžby král volen býti měl, mají níže dotčení defensorové království Českého sněm generální stavům království tohoto, stavům margkrabství moravského knížatům a stavům hořejšího a dolejšího Slezska, též hořejších a dolejších Lužic rozepsati a na hrad pražský položiti.

XXVIII. Jakož pánům stavům českým, když by koli k volení nového krále přišlo, to právo, aby jiné země k tomu povolati mohli, puštěno jest, takž také mají potom při společném shromáždění všech zemí proponovati¹²⁹ a při tom každého času to moc míti pána jmenovati a přednáseti a na to potom první hlas míti, za tím páni moravští druhý hlas, páni stavové a knížata slezská třetí, hořejší Lužičané čtvrtý, dolejší Lužičané pátý, páni stavové čeští šestý, a tak votum conclusivum, hlas zavírající. Jestližby pak mimo všecku naději hlasové byli v rovném počtu a hmotnými důvody to změněno a napraveno býti nemohlo, v té a takové nevyhnutelné potřebě má se skrze los zavírat i na tom všecky země přestat.

XXIX. Když tak král toto sjednocení potvrdí a vedle něho regiment zřídí, bude moci této následující generální defenzí ve všelijakých potřebách, však s radou všech zemí, proti všem nepřítelům užití.

XXX. Jestližeby pak mimo všechnu naději proti svobodnému provozování náboženství, sjednocení a této učiněné konfederací něco takového, což by proti tomu všemu čelilo, před sebe vzal nebo vzíti chtěl, tak žeby země k defenzí přinuceny byly, v takové příčině všickni stavové těchto sjednocených království a zemí ihned svých přísah mají osvobozeni býti, a to, co by budoucně před sebe vzali, nemá jim k žádné urážce důstojnosti a vyvýšenosti královské vykládáno anebo přičítáno býti.

XXXI. Nebude a nemá také míti moci král bez povolení zemí jakou válku začíti, ani verbuňkův nařizovati, méněji cizí lid do těchto zemí uvozovati, lidem vojenským jaká místa v zemi nebo v městech osazovati, anebo laufu¹³⁰, durchcugku¹⁴¹, mustruňku¹⁵⁰ neb obdaňku¹⁶⁰ komu dopouštěti.

XXXII. Také nemá král té moci míti, v které z sjednocených zemí jakou pevnost bez povolení země stavěti.

XXXIII. Podobně nemá král nyní ani na budoucí časy na žádnou z sjednocených zemí bez jich povolení žádných dluhův uvozovati, též stavy a města k žádnému rukojemství přinucovati.

XXXIV. Co se pak zřízení regimentu dotýče, poněvadž, jakž nahoře v 16. artikuli doloženo jest, nejv. kancléř evang. nábož. býti má, protože mají všechny země, jakž od starodávna bývalo, při správě české kanceláře zůstávati; avšak, co se místokancléře a sekretářův dotýče, ti mají tím způsobem dosazováni býti, jakž při partikulárním snešení jedné každé země

zmínka se činí, kdež i z strany komory české obsírněji zpráva se najde.

XXXV. Obzvláště poněvadž vedle starobylého obyčeje nejv. kancléř království Českého při dvoře J.M.Kr. ustavičně býti a zůstávati má a povinen jest, tak aby z české dvorské kanceláře žádné poručení jak jménem J.M.Kr., tak žádného kohokoli jiného vědomě nevycházela, která by proti majestátu, zřízením zemským, právům, svobodám, starobylým zvyklostem a obyčejům nebo výsadám, jako i proti tomu všemu, jímž se přivtělené země řídí a spravují, jakýmkoliv způsobem čelila: protože má toho při tom i ještě zůstaveno býti, a takové prvé nikdy nebyvalá neobyčejná a sama proti sobě čelící, bezpotřebná, na potupu a lehkost zemí, i také zřízeného v jedné každé práva, svobod a dobrých chvalitebných obyčejův se vztahující poručení nikterakž vycházeti ani přijímána býti nemají. Psaní pak, která jménem J.M. král. stavům těchto sjednocených zemí, anebo soudů zemskému anebo obyvatelům společně neb rozdílně a obzvláště z české kanceláře činěna bývají, s takovou povolností, mírností a rozšafností, jakž se to za času panování předešlých králův českých slavné paměti zachovávalo, i budoucně bez dotýkání anebo nemilosti hrození vycházeti mají.

XXXVI. Žádný z nejv. úředníkův zemských král. Českého, anebo kdokoli jiný v témže království, nemá obyvatelův margrabství moravského, knížectví slezských a margkrabství obojích Lužic pro nižádnou věc, kteráž by se práv moravských, slezských a lužických dotýkala, obstavovati anebo jinak jim ubližovati; jako nápodobně i země přivtělené proti obyvatelům království Českého ničeho takového se dopouštěti nemají, nýbrž jedna každá z sjednocených zemí má při svém právě zůstavena býti, v zemi a ne ven z země postupovati.

XXXVII. Mají také nyní i na budoucí věčné časy všelijací nápadové¹⁷¹ z jedné každé země z sjednocených do druhé, totiž z Čech do margrabství moravského, do Slezska a hořejších i dolejších Lužic a z týchž zemí zase do Čech, a, tak jakž dotčeno, z jedné země do druhé, pravým nápadníkům buď na zemi nebo v městech, kterýmžby taková nápadová náleželi, propuštění býti.

XXXVIII. Nemá žádný člověk poddaný v Čechách, Moravě, Slezsku a hořejších i dolejších Lužicích, lečby list výhostní a propuštění svého z poddanosti ukázal, býti přijímán, a stalo-li by se co toho, mají taková lidé na vyhledávání pánův jejich z jedné země do druhé zase bez odměny býti propuštěni.

XXXIX. A poněvadž obslání ven z země týmž zemím znamenitě obtížna jsou, nemá žádný z obyvatelův margrabství moravského, knížectví slezských a obojích Lužic jménem J.M.Kr. z kanceláře české, tak jako by pod pokutou to učinili musel, obslání býti; nýbrž, kdyby vždy někdo z obyvatelův sjednocených zemí z důležitých dostatečných a nevyhnutelných příčin obeslán býti měl, tehdy ten anebo ti mají co nejdříve zase vypraveni býti, propuštění a přes dvě neděle se nezdržovati, nýbrž po vyjití toho času i bez resolucí a odpovědi domů beze všeho jaké pokuty a nemilosti se obávání navrátiti se mohou.

XL. K takovému pak každému ze všech stavův svobodných, kdož by se na takové obeslání najíti dal,

má býti náležitost, šetnost v mluvení a přednášení příčin obeslání jeho zachována, a jeden – každý z vyšších i nižších stavův časně předpuštěn, dříve projití dotčených dvou neděl odbyt, anebo jiný čas mu jmenován, a vedle toho dovoleno, aby k sobě jednoho neb více osob, kteréžby se mu za přátely postavili a toho, co by se přednášelo, doslyšali i také, což by za odpověď dáno býti mohlo, mu poradili a potřebu jeho přednesli, přivítati mohl.

XL I. A ačkoliv proti těm, kteříž ku právu osedlí jsou, žádná kommisí jménem J.M.Kr. u věcech právních z kanceláře české do margkrabství moravského, knížectví slezských a hořejších i dolejších Lužic slušně vycházeti nemají: však kdyby se stalo a od J.M.Kr. z jistých příčin do sjednocených zemí jaká kommisí nařízena byla, tehdy žádný jiný nežli jedné každé země obyvatelé za kommisáře potřebování, aniž táž kommisí ven z země řízena býti má.

XLII. Jakož pak žádný z obyvatelův přivtělených zemí nemá k takové kommisí býti nucen, nýbrž jestliže by k takové kommisí dobrovolně přistoupiti nechtěl, na vůli jeho se zůstává, bude-li chtítii takovou kommisí ujíti, anebo ku pořádku práva se dovolati. Přičemž má každý zůstaven býti.

XLIII. Tolikéž nemá česká kancelář žádných žalob od obyvatelův a poddaných margkrabství moravského, knížectví slezských a obojích Lužic přijímati, ani na ně žádných poručení činiti, nýbrž obyvatelům jedné každé země s takovými žalobami a stížnostmi na pořádnou jich vrchnost a soud ukázati.

XLIV. Žádná královská poručení, kteráž by s vědomím krále aneb jménem J. Msti vyšla, a na újmu práv, svobod a řádův všech nebo kteréhokoli stavu v sjednocených zemích se vztahovala, nemají napotom z žádné expedicí vydávána, ani stavové a města týmž poručením zadosti činiti povinni býti.

XLV. A ačkoliv stavové pod obojí v nadepsaných zemích sami toliko tuto konfederací a defensí činí, však nicméně stavové katoličtí a lidé duchovní, když se nadepsaným způsobem k tomu, že majestáty a jiné potvrzení strany náboženství, též i tuto unii zdržeti chtějí, zaváží a pokojně bez škodlivých praktik proti podobojím chovati se budou, mají též v tomto sjednocení obsazení býti, ochrany proti svým a našim nepřátelům užiti.

XLVI. Toto sjednocení zemí a nařízené veřejné defensí má v následujících případnostech a potřebách užíváno býti: Kdyby z přípovědí, privilegií, majestátů, potvrzení, nadání a čehokoliv, co přiřknuto jest, vykročeno a proti tomu něco jiného nařizováno býti chtělo.

XLVII. Kdyby také vyšší i nižší úředníci dle této konfederací zřízení a dosazení nebyli.

XLVIII. Proti stavům pod jednou a lidem duchovním i všem těm, kteříž by k zemským neb městským úřadům potřebování byli a k zdržení majestátův a svobod v provozování náboženství se nezavázali, též sněmův a práv duchovních v tom artikuli, že kacířům víra držána býti nemá, a v druhém o rozhršení od přísah se neodřekli.

XLIX. Kdyby který nejv. úředník zemský neb kdokoliv jiný, jak v kraji, tak v městech, obzvláště purgkmistři, primasové a radní osoby, chtěli proti náboženství evangelickému co více praktikovati, anebo kdyby kdo pod jednou evangelické k proce-

sí a jiným náboženství jejich odporným ceremoniím pod jakým pak koliv zámyslem nutiti chtěl.

L. Kdyby také v svobodných sjezdích, evangelickým nebo defensorům k této konfederací od nich nařízeným, buď zjevně, nebo tajně jaká překážka činěna byla.

LI. Nebo jestli by kdo tuto konfederací rušiti a proti ní se stavěti chtěl.

LII. Jestliže by se také budoucně která země z toho sjednocení vytáhnouti, nebo v čas potřeby jiné země opustiti chtěla, a tak tomu všemu, což tuto snešeno jest, skutečně zadosti učiniti nechtěla, tehdy mají jiné země tu, kteráž by se odtrhnouti chtěla, zase napravit, škody pak a útraty, ku kterýmž by jiné země přivedeny byly, ta země odpadlá sama nésti a vynahraditi povinna a společnou pomocí sjednocených zemí k tomu přidržána býti má.

LIII. Kdyby také kdokoli na kteroukoliv z týchž sjednocených zemí nepřátelským způsobem sáhnouti a do ní vpadnouti chtěl. proti takovému jako i proti všem v nadepsaných artikulích obsaženým osobám má této veřejné defensí užíváno býti.

LIV. Kdyby budoucně buď král. nebo kdokoliv jiný někoho z sjednocených zemí proto, což jest se tu při té defensí zběhlo, stěžoval. avšak tomu nějaký jiný výklad dávati chtěl.

LV. A aby to vše na čem jistém založeno bylo, protož jsou se tyto země, totiž česká, moravská, slezská a hořejší i dolejší Lužice, sobě vespolek na věčné časy zavázaly, že při sobě pevně a stále držeti, ve všech potřebách dle této konfederací za jednoho člověka státi, statky, hrdla, všechno své jedni při druhých vynasaditi mají.

LVI. Avšak mají tyto všechny sjednocené, k koruně české přináležející země nyní i budoucně ne jinak než za věrné spoluoudy držány a jmenovány býti, a mimo přednost, která se od starodávna zachovávala, jedna země nad druhou žádné vrchnosti sobě osobovati nemá.

LVII. Ani také jedna druhé, jako i žádný stav druhého v jejich právech, svobodách, zřízeních zemských a privilegiích utiskovati a žádné překážky činiti nemá.

LVIII. Též nemá a nechce žádná z týchž sjednocených zemí nyní i na budoucí časy nic před sebe bráti, což by v nejmenším proti této konfederací aneb defensí čelilo.

LIX. A poněvadž toho veliká potřeba jest, aby jedna každá země své jisté defensory měla, mají od jedné každé druhého ve třech měsících v známost uvedeni býti, kteříž obzvláštěni přísahou k tomuto sjednocení mají býti zavázáni; totiž: „Já N. N. přísahám pánu Bohu všemohoucímu, že chci v této mně od pánův evangelických stavův pod obojí svěřené povinnosti k dobrému vlasti a jiným sjednoceným královstvím a zemím věren býti, všecko to, co se řídití bude, i tolikéž co tato konfederací ve všech punktích a klausulích v sobě obsahuje, s pilností na pozoru míti, též věrně raditi pomáhati a k tomu se přičiniti, aby se též konfederací ve všem skutečně zadosti stalo. Aniž se čemu, buďto jaké milosti, darům neb slibům, přízni neb nepřizni, od toho všeho odvésti dám, nýbrž stále při vlasti státi a setrvati, a cožby v radách i jinak se řídilo, žádnému toho nevyjevovati ani nesvěřovati, ale do hrobu s sebou to vzíti.

K tomu mi dopomáhej Pán Bůh všemohoucí!“

LX. Sešel-li by který z nich prostředkem smrti z světa, má co nejdříve, jak vedle příležitosti které země státi se moci bude, na to místo jiný býti dosazen, a to defensorům v jiných sjednocených zemích ihned v známost uvedeno býti.

LXI. Ti pak defensorové mají podle dané sobě od jedné každé země instrukcí se chovati a každoročně, kdyby toho potřeba byla, na jisté místo se sjeti a spolu radu držeti.

LXII. Kdyby kde jací útiskové se díti chtěli, mají ty osoby, jichž by se dotýkalo, nadepsaným defensorům v jedné každé zemi to v známost uvésti, a oni mají o to radu držeti, jak by tomu spomoženo býti mohlo. A pokudž by zapotřebí uznali, mají to hned na J.M.Kr. anebo místodržící J.M. v jedné každé zemi vznésti, a král to, od vznešení toho na J.M. v šesti nedělích, k nápravě má přivésti.

LXIII. Pokudž by pak v tom čase tomu spomoženo a to k nápravě přivedeno nebylo, a oni sami toho tak spokojiti nemohli, mají to všem stavům jedné každé země přednésti, a ti podobně, aby tomu spomoženo bylo, nato se všelijak vynasnažiti.

LXIV. A kdyby oni ani mírnými prostředky tu věc spokojiti a jí spomoci nemohli, tehdy mají to na defensory všech sjednocených zemí vznésti, kteříž mají v jisté příležité místo se sjeti a radu o to, jak by nejpovlovněji tomu se spomoci mohlo, držeti; a na čem se snesou, o tom tu zemi, která by rady vyhledávala, zpraviti.

LXV. Defensorové čeští mají míti právo defensory z jiných sjednocených zemí obsílati, jakž obšírněji artikul LXVII. to vysvětlí, a nemá se jim ani od krále, ani od koho jiného v příčině takových sjezdův žádná inhibicí¹⁹⁾ nebo nejmenší překážka díti. Místo pak k takovým sjezdům má býti Praha aneb kterébykoliv jiné místo vedle příležitosti času a nebezpečensví nejpríhodnější k tomu bylo.

LXVI. Kdyby pak k defensí přijíti mělo, mají defensorové všickni společně věrně a upřímně v tom řídití a tu věc fedrovati¹⁹⁾ pomáhati.

LXVII. Však tu defensorové jedné každé země, kteráž by defensí užívati musela, direkci a právo k obsílání jiných defensorův míti mají.

LXVIII. Dříve a prvé, nežli by k defensí přišlo, mají všelijací možní prostředkové na všech místech pořádně povlovně a rozsáfně obírání a před sebe bráni býti.

LXIX. Nemá také žádná jiná země svobody míti, bez předcházející rady a povolení jiných sjednocených zemí a spoluoudův k žádným příkřejším prostředkům neb extremis sáhnouti.

LXX. Co se hlavní defensí dotýče, na tom jsou se země, totiž česká, moravská, slezská, hořejší i dolejší Lužice, snesly, že jedna země druhé těmi pomocmi, kterýmiž jsou se sobě tuto zavázaly, ve všech nastalých potřebách bez prodávání a oporu přispěti chce.

LXXI. A poněvadž toho potřeba ukazuje, aby jedna každá země sama od sebe v jisté hotovosti stála, tak aby jiné země věděti mohly, jak se v nastalé potřebě jedna na druhou bezpečiti a při kom toho vyhledávati: protož má jedna každá země svou vlastní hotovost co nejlépeji a nejspěšněji fedrovati, a potom, na čem zavíno bude, jiným zemím v šesti měsících pořádku zvěděti v známost uvésti.

LXXII. Poněvadž také těžce přichází verbovaný lid

shledávati, protož má jedna každá země na to mysliti, jak by poddaní, jízda i pěchota, jak v městech, tak v vesnicích, mohla býti cvičena, tak aby se vždycky v záloze vycvičený lid v zemi míti mohl. Zbraně pak sedlákům od vrchnosti schovány a jim toliko k cvičení vydány býti mají.

LXXIII. A poněvadž jedna každá země způsob, jak by mělo k takovému cvičení přistoupeno a odkud na to náklad brán býti, vedle své příležitosti nejsnáze vynajde, zůstává se toho při vůli jedné každé země. Však aby každého roku defensorům všech zemí od jedné druhým psaná zpráva odsílána bývala, jak daleko v témže cvičení přivedeno jest a na jaký způsob v každém místě děje a koná.

LXXIV. Co se pak hlavní pomoci dotýče, tu česká země jiným zemím v nastalých potřebách, a to od prvního připsání ve čtyrech nedělích (kterýžto čas i od jiných zemí zachován býti má), ku pomoci poslati se uvolila jmenovitě:

LXXV. Moravanům 1000 koní a 3000 knechtů²⁰⁾, Slezákům též 1000 koní a 3000 knechtů, hořejším Lužičanům půl druhého sta koní a 300 knechtů, dolejší Lužičanům 100 koní a 200 knechtů.

LXXVI. Moravané Čechům 1000 koní a 3000 knechtů, Slezákům 1000 koní a 3000 knechtů, hořejším Lužičanům 150 koní a 300 knechtů, dolejší Lužičanům 100 koní a 200 knechtů.

LXXVII. Slezáci Čechům 1000 koní a 3000 knechtů, Moravanům 1000 koní a 3000 knechtů, hořejším Lužičanům 150 koní a 300 knechtů, dolejší Lužičanům 100 koní a 200 knechtů.

LXXVIII. Hořejší Lužičané Čechům 150 koní a 300 knechtů, Moravanům 150 koní a 300 knechtů, Slezákům 150 koní a 300 knechtů, dolejší Lužičanům 100 koní a 200 knechtů.

LXXIX. Dolejší Lužičané Čechům 100 koní a 200 knechtů, Moravanům 100 koní a 200 knechtů, Slezákům 100 koní a 200 knechtů, hořejším Lužičanům 100 koní a 200 knechtů.

LXXX. Kdyby však nebezpečensví tak se rozmáhalo, že by nadepsané pomoci nedostačovaly, tehdy má jedna každá země se vsí svou nejvyšší mocí té v takovém nebezpečensví postavené zemi, co nejdříve ve možné ku pomoci přispěti povinna býti.

LXXXI. K tomu snesly jsou se sjednocené země, aby sobě jednoho generála volily. Ale poněvadž jednoho času na dvě nebo tři země zároveň saženo by býti mohlo, pročež, aby všechny země v čas nastalé potřeby hodným vůdcím opatřeny byly, má jedna každá země zkušeného generála leytenambta sobě obráti, kdyby do jedné nebo více zemí jednoho času nepřátelský vpád se stal, aby v takové příhodě té země generalleytenambt komendu tak dlouho měl, až by generál sám osobně do té země přijel. kdež potom podle jiných pod komendou generála zůstáváti, ním se řídití a jeho poslušen býti má.

LXXXII. Přihodilo-li by se pak, že by všech zemí lid vojenský v jedné zemi v hromadu se strhl, má zajisté generál všech zemí komendirovati, však jiní generaloficírové a befelchshaberové²¹⁾ mají svá místa tak, jak země od starodávna jedna po druhé jdou, míti, tolikéž jedni po druhých jíti.

LXXXIII. Kdyby pak více nežli jedna země nepřátelský útok trpěla, má netoliko táž země svou pomoc

sobě zanechati, anebo kdyby tu již vypravila, ji na díle anebo v celosti nazpátek povolati, nýbrž jsou povinny i jiné země, kteréž žádného nebezpečství nemají, dílem pomoci jedné zemi, ostatkem druhé zemi přispěti, však podle velikosti a potřeby nebezpečství.

LXXXIV. Podobně, kdyby nepřítel do tří míst vpadnouti chtěl, mají ty země, které žádného nebezpečství nemají, své pomoci na tři díly rozdělit a soužným zemím k retuňku²⁹⁾ přispěti; však vedle velikosti a malosti nebezpečství má proporci těch zemí zachována býti.

LXXXV. Však kdyby k tomu přišlo a jedna země druhé na pomoc táhnouti musela, tehdy té země generalleytenambt, v kteréž by nebezpečství bylo a lid vojenský se chovati musel, má v nepřítomnosti generála nade vším lidem válečným, příkladem v takových příčinách sv. Říše, správu a komendu míti dotud a tak dlouho, dokud válka v té zemi trvati bude.

LXXXVI. Má tolikéž každá země na to mysliti, aby sobě časně všelijaké municie s potřebu objednala a se opatřila, a co tak jedna každá země ročně sobě způsobí, to má defensorům všech zemí skrze psaní, však v tajnosti, v známosti uvedeno býti.

LXXXVII. Poněvadž také žádná defensí bez peněz a důkladu nemůže nařízena a zdržena býti, protož mají hned z počátku všechna dobrovolná svolení, posudní i jiné sbírky tak dlouho k tomu obráceny a užívány býti, dokudž by k pokoji nepřišlo, an král z svých statků stolních v Čechách i jiných svých dědičných zemích s dvorem svým dobře se vychovati může.

LXXXVIII. Lidem duchovním, kteří by se nechtěli nahoře dotčeným způsobem, jakž při artikuli VII. a XII. i jiných doloženo, k zdržení majestátův zvláštním oderčením přísahou zavázati, mají býti statkové poabrání a důchodové k defensí obráceni.

LXXXIX. Stavové pak a přední lidé duchovní, jako biskupové a tům podobní, kteří by se touž měrou k zdržení²⁹⁾ majestátův s výš psaným odřeknutím zavázati nechtěli, dále za žádný stav jmíni a držáni býti, ani také žádného místa v sněmích míti nemají.

XC. A pokudžby se kdo z toho stavu takovým snešením na odpor stavěti chtěl, tehdy s pomocí jiných sjednocených zemí k dostičinění jim přidržán býti má.

XCI. V čemž se nápodobně k jiným osobám a spoluodům téhož stavu v jedné každé zemi, zvláštním knížectví a místě, tak jakž nyní o vyšších osobách téhož stavu doloženo jest, zachováno býti má.

XCII. Ostatek muselo by se skrze kontribucí a sbírky shledati, přičemž však netoliko na defensí se hleděti musí, ale jak by každoročně také něco peněz pro budoucí potřebu shromážděno býti mohlo.

XCIII. A z takových shromážděných peněz nemá bez vědomí a povolení všech sjednocených zemí nic v jiná místa mimo tuto defensí obraceno anebo svolováno býti.

XCIV. Když se defensorové ze všech zemí každého roku sjedou a shledají, mají také o penězích jako i o jiných k defensí přínáležejících, nahoře zejména dotčených věcech sobě vespolek důvěrně v tajnosti zprávu učiniti.

XCv. A na čem se stavové jedné nebo druhé země při sněmích a sjezdích obecních jednou snesou, a co králi na proposití za odpověď dají a svolí, přitom po každé na konec zůstáno býti má a nic se proti tomu

replikovati nemá. Pakli by co replikováno bylo, aby stavové nebyli povinni toho přijímati, nýbrž se rozjeti mohli. A jestliže by po jich odjezdu od pozůstalých co zavíráno bylo, tomu aby jiní dosti činiti povinni nebyli.

XCVI. Nemá také žádný sněm déle trvati než dvě neděle, leč by stavové sami pro obecné dobré toho nějakou potřebu uznali.

XCvII. Strany těch osob, zpronevěřilých synův vlasti, o kteréž jsou se stavové čeští při minulém sjezdu snešli, že jedni v zemi, druzí v úřadech trpíni býti nemají.

XCvIII. Nápodobně na čem se stavové sjednocených zemí v té příčině nyní anebo budoucně snesou, to vedle dotčeného snešení v skutek uvedeno a při takovém snešení toho zůstaveno býti má.

XCIX. Naposledy na jaký by způsob erbanuňkové²⁹⁾ s Jich Mstmi kurfiršty a jinými okolními zeměmi obnoveni býti měli, má to při nejprv příštím sněmu uváženo a na místo postaveno býti.

C. Však tito nadepsaní v této konfederaci obsažení artikulové mají býti bez újmy výsad, práv, privilegií, svobod, zřízení a dobrých starobylych zvyklostí jedné každé země.

Na potvrzení toho volené osoby od dotčených stavův království Českého a z jiných zemí vyslané sekretary²⁹⁾ a pečeti své k tomuto listu přitiskli a rukami vlastními v něm se podepsali. Stalo se na hradě pražském při obecném generálním sjezdu a shromáždění všech předjmenovaných zemí 31. dne měsíce července L. P. 1619.

České i německé originály uloženy ve Státním ústředním archivu Praha, fond Archivu České koruny, inu. č. 2327–2332. Otištěno podle znění v publikaci MINULOST NAŠEHO STÁTU V DOKUMENTECH, Praha 1971, s. 112–132.

- 1) Zkratka zastupující dosaditelná jména.
- 2) Panovníků.
- 3) Znepokojováni.
- 4) Vládu.
- 5) K obraně.
- 6) Překážka, zábrana.
- 7) Majestáty Rudolfa II. na náboženské svobody.
- 8) Dvorští sudí.
- 9) Název pro zástupce krále (zemského správce) v Lužici. Z české strany označován jako hejtman.
- 10) Španělským.
- 11) Ruší.
- 12) Navrhovati.
- 13) Průjezd, průchod vojska.
- 14) Průtah, průchod vojska.
- 15) Přehlídka shromážděného vojska.
- 16) Rozpuštění vojska po vyplacení žoldu.
- 17) Nároky.
- 18) Zabránění.
- 19) Podporovat.
- 20) Pěšáků.
- 21) Velitelé.
- 22) Pomoc, záchrana.
- 23) Dodržování.
- 24) Dědičné smlouvy.
- 25) Malé pečeti.